

ЦВЕТЕЛИНА ГЕОРГИЕВА

**ЦИФРОВИЯТ КОД В РЕЧНИКА *БЪЛГАРСКА
СЕМЕЙНО-РОДОВА ЛЕКСИКА***

TSVETELINA GEORGIEVA

**THE NUMERIC CODE IN DICTIONARY *BULGARSKA
SEMEJNO-RODOVA LEKSIKA***

(Abstract)

The article describes the numeric code used for the purpose of *Bulgarska Semejno-Rodova Leksika* (H. Holiolchev, M. Mladenov, L. Radeva). This code determines the location of any blood and non-blood relatives in dictionary relative system. This is a unique code that has not been used in any linguistic works by now.

Keywords: numeric code, relative names, vocabulary, innovation

Трудът *Българска семейно-родова лексика* с автори Хр. Холиолчев, М. Младенов и Л. Радева (по-нататък БСРЛ 2012) е първият лингвистичен речник, в който най-пълно и представително е описана българската семейно-родова лексика – нормативна и ненормативна (диалектна, жаргонна, просторечие), актуална и остаряла, включително и вече несъществуваща.

Централно място в него заема групата названия на лица родственици. Както е известно, с роднинско име са назовава човек, който се намира в родствени отношения с друг човек. В този смисъл едно лице се назовава с роднинско име единствено по отношение на точно определено друго лице, което му е роднина. Този принцип е залегнал в представянето на роднинските названия в тълковните речници.

За разлика от общоприетата (не само българска) лексикографска практика в БСРЛ 2012, чиято концепция е дело на Хр. Холиолчев, за първи път в дефинициите се включва и **цифров код** за определяне мястото на всеки кръвен или некръвен родственик в роднинската система. Хр. Холиолчев представя тази своя идея в поместената в началото на речника *Таблица на субектите и отношенията на кръвно и брачно родство и родство по сватовство, кумство, кръщаване* (вж. следващите страници).

ТАБЛИЦА
НА СУБЕКТИТЕ И ОТНОШЕНИЯТА НА КРЪВНО И БРАЧНО РОДСТВО
И РОДСТВО ПО СВАТОВСТВО, КУМСТВО, КРЪЩАВАНЕ

[кървно родство]

/1/ баща	/2/ майка
/11/ дядо (баща на баща)	/21/ баба (майка на майка)
/12/ дядо (баща на майка)	/22/ баба (майка на майка)
/111 ... 122/ пращядо	/211 ... 222/ прабаба
/1111 ... 1222/ пращядо	/2111 ... 2222/ прапрабаба
/3/ брат	/4/ сестра
/31/ чичо (брат на баща)	/41/ леля (сестра на баща)
/32/ вуйчо (брат на майка)	/42/ леля (сестра на майка)
/5/ син	/6/ дъщеря
	/5~6/ дете
/53/ племенник (син на брат)	/63/ племенница (дъщеря на брат)
/54/ племенник (син на сестра)	/64/ племенница (дъщеря на сестра)
	/53~63 ~ 54~64/ племенници
/55/ внук (син на син)	/65/ внучка (дъщеря на син)
/56/ внук (син на дъщеря)	/66/ внучка (дъщеря на дъщеря)
	/55~65 ~ 56~66/ внуци
/531/ братовчед (син на чичо)	/631/ братовчедка (дъщеря на чичо)
/532/ братовчед (син на вуйчо)	/632/ братовчедка (дъщеря на вуйчо)
/541/ братовчед (син на леля)	/641/ братовчедка (дъщеря на леля)
/542/ братовчед (син на леля)	/642/ братовчедка (дъщеря на леля)
	/531~532 ~ 631~632/ и /541~542 ~ 641~642/ братовчеди

[брачно родство]

/7/ съпруг	/8/ съпруга
/17/ свекър (баща на съпруг)	/27/ свекърва (майка на съпруг)
/18/ тъст (баща на съпруга)	/28/ тъща (майка на съпруга)
/37/ девер (брат на съпруг)	/47/ зълва (сестра на съпруг)
/38/ шурей (брат на съпруга)	/48/ балдъза (сестра на съпруга)
/74/ зет (съпруг на сестра)	/83/ снаха (съпруга на брат)
/76/ зет (съпруг на дъщеря)	/85/ снаха (съпруга на син)
/737/ чичо (съпруг на сестра на съпруг)	/831/ леля (съпруга на брат на баща)

/741/ чичо (съпруг на сестра на баща)	/832/ вуйна (съпруга на брат на майка)
/742/ – (съпруг на сестра на майка)	/837/ етърва (съпруга на брат на съпруг)
/747/ – (съпруг на сестра на съпруг)	/838/ шуренайка (съпруга на брат на съпруга)
/748/ баджанак (съпруг на сестра на съпруга)	

[родство по сватовство]

/174/ сват (баща на съпруг на сестра)
/176/ сват (баща на съпруг на дъщеря)
/183/ сват (баща на съпруга на брат)
/185/ сват (баща на съпруга на син)
/274/ сватя (майка на съпруг на сестра)
/276/ сватя (майка на съпруг на дъщеря)
/283/ сватя (майка на съпруга на брат)
/285/ сватя (майка на съпруга на син)

[родство по кумство]

/9/ кум (брачен свидетел)
/89/ кума (брачна свидетелка)
/5~6.9+89/ кумче (дете на кум и кума)
/9+89/ кумове(те)
/99/ кумец
/8.99/ кумица
/5~6.99+8.99/ (дете на кумец и кумица)
/99+8.99/ кумци(те)

[родство по кръщаване]

/9* / кръстник
/89* / кръстница
/5.9*~89* / кръщелник
/6.9*~89* / кръщелница
/5~6.9*~89* / кръщелниче

Таблицата очертава стройна схема, в която конкретните лица са точно позиционирани чрез прости или сложни цифрови кодове. С нечетните цифри от 1 до 9 (прости цифрови кодове) се обозначават субекти от мъжки пол: **1** – ‘баща’, **3** – ‘брат’, **5** – ‘син’, **7** – ‘съпруг’, **9** – ‘кум’, **99** – ‘кумец’, а с четните цифри – субекти от женски пол: **2** – ‘майка’, **4** – ‘сестра’, **6** – ‘дъщеря’, **8** – ‘съпруга’. Тези цифри в различни комбинации, при това построени по модела „роднина на някого“ (изключение от това правило е роднинското название *кумец* – вж. по-нататък), се използват за обозначаване на референти, които имат своята езикова реализация в наддиалектни и диалектни названия. Изчитането на символите става в посока от ляво на дясно. Така например с 32 се бележи ‘брат на майка’, т.е. *вуйчо*. Подобен код, но не така детайлен, е създаден за нуждите на етнографските изследвания още през 20-те год. на миналия век от С. А. Токарев. Той предлага цифрова номерация за 8 основни референта: 1 за ‘баща’, 2 за ‘майка’, 3 за ‘син’, 4 за ‘дъщеря’, 5 за ‘съпруг’, 6 за ‘съпруга’, 7 за ‘брат’ и 8 за ‘сестра’. Според С. А. Токарев всички останали референти може да се обозначават с комбинация от тези цифри, като изчитането на символите става в обратна на посочената по-горе посока – т.е. от дясно на ляво, срв.: с 27 се маркира ‘брат на майка’, с 18 – ‘сестра на баща’ и т.н. (вж. Токарев 1929, цит. по Крюков 1972).¹

За нуждите на лексикографското описание на роднинските названия и в съответствие с начина на тяхното опростено дефиниране в речниците в БСРЛ 2012 са използвани следните сложни цифрови кодове:

/11/ ‘баща на баща’ → *дядо* и диалектните *абоба*, *башо*, *бико*, *папур* и др.;

/12/ ‘баща на майка’ → *дядо* и диалектните *абоба*, *башо*, *бико*, *папур* и др.;

/17/ ‘баща на съпруг’ → *свекър* и диалектните *боба*, *дет*, *нанко* и др.;

/18/ ‘баща на съпруга’ → *тъст* и диалектните *боба*, *деда*, *дядо*, *пехер* и др.;

/21/ ‘майка на баща’ → *баба* и диалектните *бука*, *галунка*, *коджа-ана*, *малинка*, *нена* и др.;

/22/ ‘майка на майка’ → *баба* и диалектните *бука*, *галунка*, *коджа-ана*, *малинка*, *нена* и др.;

/27/ ‘майка на съпруг’ → *свекърва* и диалектните *ана*, *кайна*, *пехера*, *помайчима* и др.;

/28/ ‘майка на съпруга’ → *тъща* и диалектните *ана*, *бабалъчка*, *пехера*, *помайчима* и др.;

/31/ ‘брат на баща’ → *чичо* и диалектните *биджо*, *вуйчо*, *дайчо*, *лале* и др.;

/32/ 'брат на майка' → *вуйчо* и диалектните *вуйка, миджу, уйка, уйча* и др.;

/37/ 'брат на съпруг' → *девер* и диалектните *деверко, миджо, стрий, стрико* и др.;

/38/ 'брат на съпруга' → *шурей* и диалектните *аретлик, каин, уйко, шогур* и др.;

/41/ 'сестра на баща' → *леля* и диалектните *аба, лоля, ненка, тезка* и др.;

/42/ 'сестра на майка' → *леля* и диалектните *жижжа, зезя, ингейка, тетка* и др.;

/47/ 'сестра на съпруг' → *зълва* и диалектните *ия, каина, кера, мотра* и др.;

/48/ 'сестра на съпруга' → *балдъза* и диалектните *кунда, леля, свестка, шурна* и др.;

/53/ 'син на брат' → *племенник* и диалектното *братанец*, остарелите *нетий, синовец* и др.;

/54/ 'син на сестра' → *племенник* и диалектните *внук, сестриник*, остарялото *нетий* и др.;

/55/ 'син на син' → *внук* и диалектните *унук, турун*;

/56/ 'син на дъщеря' → *внук* и диалектните *унук, турун*;

/63/ 'дъщеря на брат' → *племенница* и диалектните *анемпсия, унука*, остарелите *братана, дъщерша* и др.;

/64/ 'дъщеря на сестра' → *племенница* и диалектните *племенница, сестриница*, остарелите *дъщерша, нестера* и др.;

/65/ 'дъщеря на син' → *внучка* и диалектните *внукиня, унука, унукиня, унучка* и др.;

/66/ 'дъщеря на дъщеря' → *внучка* и диалектните *внукиня, унука, унукиня, унучка* и др.;

/74/ 'съпруг на сестра' → диалектните *гюве, енище, зет, зетащина, свако* и др. (няма наддиалектни названия);

/76/ 'съпруг на дъщеря' → *зет* и диалектните *гюве, зетащина, калек, свако* и др.;

/83/ 'съпруга на брат' → *снаха* и диалектните *братовица, ингя, каина, лелица* и др.;

/85/ 'съпруга на син' → *снаха* и диалектните *булка, гелина, невяста*;

/89/ 'съпруга на кум' → *кума* и диалектните *батинайка, нуна, нунка, калимана* и др.;

/8.99/ 'съпруга на кумец' → *кумица* и диалектните *кръстеница, кума, куманя, кумача, кумашина* и др.;

/111/ 'баща на баща на баща' → *прадядо* и диалектните *прадеда, предядо*;

/112/ 'баща на баща на майка'² → *прадядо* и диалектните *прадеда, предядо*;

/176/ 'баща на зет' → *сват* и диалектните *сватанак, сватина, сватко*;

/185/ 'баща на снаха' → *сват* и диалектните *сватанак, сватина, сватко*;

/211/ 'майка на баща на баща' → *прабаба* и диалектното *пребаба*;

/212/ 'майка на баща на майка' → *прабаба* и диалектното *пребаба*;

/221/ 'майка на майка на баща' → *прабаба* и диалектното *пребаба*;

/222/ 'майка на майка на майка' → *прабаба* и диалектното *пребаба*;

/276/ 'майка на зет' → *сватя* и диалектните *свайка, свакия, сватея, сваха* и др.;

/285/ 'майка на снаха' → *сватя* и диалектните *свайка, свакия, сватея, сваха* и др.;

/311/ 'брат на баща на баща' → диалектното *пречича* (няма наддиалектни названия);

/417/ 'сестра на баща на съпруг; сестра на свекър' → диалектното *лалка* (няма наддиалектни названия);

/483/ 'сестра на снаха от брат; сестра на съпруга на брат' → диалектното *свашка* (няма наддиалектни названия);

/485/ 'сестра на снаха от син; сестра на съпруга на син' → диалектното *свашка* (няма наддиалектни названия);

/531/ 'син на брат на баща; син на чичо' → *братовчед* и диалектните *амуджа, триковче, хасъм, чичовче* и др.;

/532/ 'син на брат на майка; син на вуйчо' → *братовчед* и диалектните *братина, братовче, брачко, уйчоолу* и др.;

/537/ 'син на брат на съпруг' → диалектните *деверичник, триковче* (няма наддиалектни названия);

/541/ 'син на сестра на баща; син на леля' → *братовчед* и диалектното *хасъм*;

/542/ 'син на сестра на майка; син на леля' → *братовчед* и диалектните *братина, брачко, леленче, хасъм* и др.;

/555/ 'син на син на син' → *правнук* и диалектните *послеродец, превнук* и др.;

/556/ 'син на син на дъщеря' → *правнук* и диалектните *послеродец, превнук* и др.;

/565/ ‘син на дъщеря на син’ → *правнук* и диалектните *послеродец*, *превнук* и др.;

/566/ ‘син на дъщеря на дъщеря’ → *правнук* и диалектните *послеродец*, *превнук* и др.;

/631/ ‘дъщеря на брат на баща; дъщеря на чичо’ → *братовчедка* и диалектните *анепсия*, *братанче*, *чичовче* и др.;

/632/ ‘дъщеря на брат на майка; дъщеря на вуйчо’ → *братовчедка* и диалектните *анепсия*, *браченда* и др.;

/637/ ‘дъщеря на брат на съпруг’ → диалектното *деверичница* (няма наддиалектни названия);

/641/ ‘дъщеря на сестра на баща; дъщеря на леля’ → *братовчедка* и диалектните *анепсия*, *леленче*, *лельоолу*, *сеструнче* и др.;

/642/ ‘дъщеря на сестра на майка; дъщеря на леля’ → *братовчедка* и диалектните *анепсия*, *браченда*, *леленче*, *сеструнче* и др.;

/655/ ‘дъщеря на син на син’ → *правнучка* и диалектните *правнука*, *правнукиня*, *превнучка* и др.;

/656/ ‘дъщеря на син на дъщеря’ → *правнучка* и диалектните *правнука*, *правнукиня*, *превнучка* и др.;

/665/ ‘дъщеря на дъщеря на син’ → *правнучка* и диалектните *правнука*, *правнукиня*, *превнучка* и др.;

/666/ ‘дъщеря на дъщеря на дъщеря’ → *правнучка* и диалектните *правнукиня*, *превнука*, *превнукиня* и др.;

/741/ ‘съпруг на сестра на баща; съпруг на леля’ → диалектните *лелин*, *лелинчо*, *леляк*, *миджо*, *ненчо*, *свояк*, *стрико* и др. (няма наддиалектни названия);

/742/ ‘съпруг на сестра на майка; съпруг на леля’ → диалектните *вуйка*, *калека*, *лелин*, *леляк*, *миджо*, *свояк*, *стрико*, *тетин* (няма наддиалектни названия);

/747/ ‘съпруг на сестра на съпруг; съпруг на зълва’ → диалектните *дадо*, *дренко*, *зет*, *зеташина*, *зълвеник* и др. (няма наддиалектни названия);

/748/ ‘съпруг на сестра на съпругата’ → *баджанак* и диалектните *енище*, *пашеног*, *свояк*, *шуре* и др.;

/831/ ‘съпруга на брат на баща; съпруга на чичо’ → диалектните *жижа*, *зейка*, *ингейка*, *лица*, *стринка* и др. (няма наддиалектни названия);

/832/ ‘съпруга на брат на майка; съпруга на вуйчо’ → *вуйна* и диалектните *уйна*, *уйница*, *уча*, *учинайка* и др.;

/837/ ‘съпруга на брат на съпруг; съпруга на девер’ → *етърва* и диалектните *божа*, *бойшица*, *гелина*, *деверица* и др.;

/838/ ‘съпруга на брат на съпругата; съпруга на шурей’ → *шуренайка* и диалектните *зейка, ингейка, ингя, каинчевица, неца* и др.³

Знакът плюс (+) има същото символно значение, както и съответният математически знак. Чрез него се представя двойка лица – *съпрузи, сватове, годеници, кумове, кумци*, срв.:

/7+8/ ‘семейна двойка от мъж (съпруг) и жена (съпруга)’ → *съпрузи* и диалектното *съпружници*, остарялото *малжена* и др.;

/7*+8*/ ‘предбрачна двойка от момък и мома след сгодяването им’ → *годеници* и диалектните *армасници, улнуци, углавеници, тъкменици* и др.;

/176+276/ ‘бащата и майката на зетя (спрямо родителите на омъжена дъщеря)’ → *сватове* и диалектното *сватнине*;

/185+285/ ‘бащата и майката на снаха (спрямо родителите на женен син)’ → *сватове* и диалектното *сватнине*;

/9+89/ ‘двойка обредни лица (по традиция семейна) като брачни свидетели на друга семейна двойка’ → *кумове* и диалектните *батове, калитатове, кръстници* и др.;

/99+8.99/ ‘двойка лица кумец и кумица’ → *кумци* (няма диалектни названия).

Синът или дъщерята на *кумовете* (/9+89/) са представени в БСРЛ 2012, като към цифровия код на родителите са добавени цифрите за син и дъщеря (съответно 5. и 6.), т.е:

/5.9+89/ ‘дете (син) на кум и кума’ → диалектните *калтатле, калиманче, кръстниче, кумче* и др. (няма наддиалектни названия) и

/6.9+89/ ‘дете (дъщеря) на кум и кума’ → диалектните *кумка, калиманка, кумичка, кумче* и др. (няма наддиалектни названия).

Същият принцип е следван и при представянето на сина или дъщерята на *кумците* (/99+8.99/), срв.:

/5.99+8.99/ ‘дете (син) на кумец и кумица’ → диалектните *кумичле, кръстниче, кумче* и др. (няма наддиалектни названия); и

/6.99+8.99/ ‘дете (дъщеря) на кумец и кумица’ → диалектните *кумичка, кумичле* (няма наддиалектни названия).

Синът и дъщерята на *зълвата* (/47/) са представени съответно с цифров код /5.47/ и /6.47/, срв.:

/5.47/ ‘дете (син) на зълва’ → диалектните *зълвичник, зълвие* (няма наддиалектни названия) и

/6.47/ ‘дете (дъщеря) на зълва’ → диалектните *зълвичница, зълвие* (няма наддиалектни названия).

Може би поради специфичната за българската действителност особеност кумът или кумата да бъдат и съответно кръстник или кръстница на детето на своите кумци, за названията на лица, които са свързани с родство по кръщаване, се използват модифицирани цифрови кодове (с добавка [♦]), срв.:

/9[♦]/ ‘обредно лице (мъж) спрямо кръстено от него лице’ → *кръстник* и диалектните *кръстител*, *кум*, *мамуш*, *приемник* и др.;

/89[♦]/ ‘обредно лице (жена) спрямо кръстено от него лице’ → *кръстница* и диалектните *кръстеница*, *кръстица*, *приемница* и др.;

/6.9[♦]~89[♦]/ ‘жена (мома, девойка, момиче) спрямо обредното лице (кръстник или кръстница), което я е кръстило’ → *кръщелница* и диалектните *нунчина*, *кръстенче*, *кумашинка* и др.;

/5.9[♦]~89[♦]/ ‘мъж (момък, момче) спрямо обредното лице (кръстник или кръстница), което го е кръстило’ → *кръщелник* и диалектните *кръстелник*, *кръстенче*, *кум* и др.

Освен символа [♦] в някои случаи към цифровия код са добавени и други знаци – например ⁺, ⁻ или **!**. Знакът след цифровия код означава, че референтът (който се характеризира в посоченото значение) се различава по някакъв признак – семантичен или функционален – от референта с цифров код без знак.

Знакът **!** след цифровия код съответства по смисъл на удивителния знак **!**, поставен след заглавката, и показва, че в това значение роднинското название функционира единствено като обръщение. Срв. например:

М|ИДЖО

= Брат на съпруг /37/; девер.

и

ЗДР|АВКО!

= Обръщение към брат <по-млад> на съпруг /37-!/; обръщение към девер <по-млад>.⁴

Знаците ⁺ или ⁻ след цифровия код означават, че субектът, който се характеризира в посоченото значение, се различава от субекта с цифров код без този знак по признак <възраст>, т.е. съответно по-възрастен (по-голям) или по-млад (по-малък). Срв. напр.:

БРАТ|ИНА

= Брат /3/.

и

Б|АЙНО

= Брат <по-възрастен> /3⁺/; батко.

ДОБР|ИНКА

= Сестра на съпруг /47/; зълва.

и

СЕВДА|ИНА

= Сестра «по-млада» на съпруг /47/; зълва «по-млада».

Знакът * след цифровия код означава, че субектът, който се характеризира в посоченото значение, се различава от субекта с цифров код без този знак по други, различни от посочените по-горе признаци – например по признака «подобие»:

– при названия на лица с различен статус в семейно-родовата общност, например: *баща* /1/ и *настрок* /1*/; *майка* /2/ и *мащеха* /2*/; *брат* /3/ и *побратим* /3*/ и др.;

– при названия на лица, които си приличат по външни черти, по нрав, поведение, например: *бабичка* /8*/ и *бабичка* /65*~66*/.

Същият знак е добавен към цифровия код, за да маркира и други диференциални признаци. При названия на деца (за син /5/ или за дъщеря /6/) това са признаците:

- «последно родено» (за *изтърсак*, *дородък*, *задникарче* и др. /5*~6*/),
- «повивано в пелени» (за *пеленаче*, *повивак*, *повияче* и др. /5*~6*/),
- «кърмено» (за *кърмаче*, *бозайник*, *сисалче* и др. /5*~6*/),
- «дребно» (за *нешкеш* /5*/, *джагуре* /5*~6*/, *пъпурлиги* /5*~6*/ и др.),
- «некръстено» (за *пижо* /5*/, *голче* /5*~6*/, *дуда* /6*/ и др.),
- «доведено» (за *доведениче*, *сиритук* и др. /5*~6*/) и др.

При названия на възрастни хора (за съпруг /7/ или за съпруга /8/) това са признаците:

- «грижовен» (за *въртодомник* /7*/, *къщоберник* /7*/, *къщоберница* /8*/ и др.),
- «без свое поколение» (за *безчедник* /7*/, *безчедница* /8*/, *безродка* /8*/ и др.),
- «по време на сватбата или малко след нея» (за *войно* /7*/, *буляк* /7*/, *венчалница* /8*/),
- «във втори брак» (за *двекъоженец* /7*/, *второженка* /8*/, *двекиня* /8*/ и др.) и др.

По начин на постройка цифровият код в БСРЛ 2012 съответства на предхождащата описателна дефиниция, като на знаците *, +, -, които го допълват, обикновено съответства диференциалният признак на субекта, посочен в ъглести скоби <>, например:

ЕВР|ЕЙЧЕ

= Дете «до кръщаването му» /5*~6*/.

ЦЕТИМНИЧЕК

= Син «единствен, най-млад → любим, гален» /5⁺/.

МОНА

= Сестра «по-възрастна» на съпруг /47⁺/; зълва «по-възрастна».

В БСРЛ 2012 с цифров код (прост, сложен и/или модифициран) е представен всеки член на ядрената част от групата названия на лица. Комбинацията от цифри е маркер за „усложнено“ дефиниране, в което участва и субект „посредник“, докато модифицираният код – съчетанието от цифра (цифри) и друг знак (символ) – е маркер за наличието на допълнителна специфика (функционална или семантична). Кодът, представен като сума от цифри (или комбинация от цифри), дава информация, че се дефинира двойка лица, разглеждани като едно цяло.

Позиционирането на конкретното лице (конкретните лица) в специална схема, което намира цифрово изражение в дефинициите, е едно от множеството достойнства на речника *Българска семейно-родова лексика*. То е особено ценно, защото има универсален характер и би улеснило начина на представяне на роднинските названия в два и повече езика. Цифровото изражение на названията на лица роднини се съчетава умело с езиковото им описание, което внася една допълнителна системност в *Речника*, в която се отразява стройна екстралингвистична организация. Висока оценка заслужава уменията да се намери мястото на всеки лексикалносемантичен вариант в своеобразния „семейно-роднински пъзел“ и да се опише едно-типно, интегрално и същевременно новаторски.

БЕЛЕЖКИ

¹ Друг тип изкуствен език за означаване на референти роднини е въведен от Л. Г. Морган. В „Първобитното общество...“ (Морган 1877/1939) той предлага да се използват инициални символи на английските названия за роднини, които и до днес се ползват от изследователите, напр. *F*, *MB*, *d*, *S* и др. Впоследствие А. Радклиф-Браун и Дж. Мърдок предлагат друга система за кодиране, която включва цифрови или буквени символи, а през 70-те год. на XX в. Ю. И. Левин създава нов вариант за описание на референтите роднини, който е широко използван в руската литература. Системата на Левин се състои от буквени индекси и стрелки – *D* за ‘дете’, *P* за ‘родител’, *S* за ‘съпруг’, *E* за ‘Его’, *m* – мъжки пол, *w* – женски пол, ↑ – за по-голям, ↓ – за по-малък (Левин 1970).

² Като варианти в *Таблицата* са посочени и /121/ ‘баща на майка на баща’ → *прадядо* и /122/ ‘баща на майка на майка’ → *прадядо*.

³ В речника липсват заглавки *прапрабаба* и *прапрадядо*, но при *прабаба* и *правнук* е посочена възможността за тяхното образуване, включително и на *прапра-внук*. В *Таблицата* също са отбелязани възможните цифрови кодове по линия на

майката и по линия на башата – за *прапрадядо* – /1111 ... 1222/, за *прапрабаба* – /2111 ... 2222/.

⁴ Навсякъде статиите се представят в съкратен вариант.

ИЗТОЧНИЦИ

БСРЛ 2012: *Холиолчев, Хр., М. Младенов, Л. Радева*. Българска семейно-родова лексика. Енциклопедичен речник. София, Изток–Запад.

ЛИТЕРАТУРА

Крюков 1972: *Крюков, М. В.* Система родства китайцев. Москва, Наука. 333 с.

Левин 1970: *Левин, Ю. И.* Об описании системы терминов родства. – Советская этнография, № 4, с. 18–30.

Морган 1877/1939: *Морган, Л.* Първобитното общество. Линиите на човешкия прогрес от дивачеството, през варварството до цивилизацията. София. 380 с.

Токарев 1929: *Токарев, С. А.* О системах родства у австралийцев. – Этнография, № 1, с. 23–53.

✉ *Гл. ас. д-р Цветелина Георгиева*

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България
cveti.g@abv.bg

✉ *Assist. Prof. Tsvetelina Georgieva, PhD*

Department of Bulgarian Lexicology and Lexicography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria
cveti.g@abv.bg